

S NOVIM PITANJIMA U BUDUĆNOST

Nove orgulje orguljarstva Močnik u Šentvidu pri Stični, Slovenija

LUKA POSAVEC

ŽUPA ŠENTVID PRI STIČNI NALAZI SE U SJEVEROISTOČNOM DIJELU OPĆINE IVANČNA GORICA, REPUBLIKA SLOVENIJA. NAJSTARIJI POZNATI DOKUMENT KOJI VREMENSKI ODREĐUJE ŽUPU U ŠENTVIDU NOSI DATUM 15. TRAVNJA 1016. TADA JE CAR HENRIK II., NA MOLBU SVOJE ŽENE KUNIGUNDE TE POSREDOVANJEM NADBISKUPA IZ KÖLNA I BISKUPA IZ BAMBERGA, GROFU WILLIAMU II. OD SAVINJE DAROVAO VELIKA IMANJA NA PODRUČJU SAVINJSKE ŽUPANIJE. PATRIJARH PEREGRIN I. (? – 1161.), OSNIVAČ CISTERCITSKOG SAMOSTANA U STIČNI, POSLAO JE 1132. PRVE CISTERCITSKE REDOVNIKE U ŠENTVID DA ODATLE VODE IZGRADNJU SAMOSTANA U STIČNI.

U srednjem vijeku župa se protezala od rijeke Save na sjeveru do rijeke Krke na jugu. Tijekom stoljeća iz nje su iznjedrile brojne druge župe, a Šentvid je sve do danas ostao utjecajna i povezana župa s 12 pomoćnih crkava. U svibnju 2019. godine započele su prve ozbiljne rasprave o nabavi novih orgulja za župnu crkvu sv. Vida, pri čemu se javilo pitanje kako očuvati zvučnu baštinu u novom instrumentu.

Stare orgulje u župnoj crkvi bile su djelo četiri različita graditelja orgulja. Kućište orgulja i pozitiv na ogradi pjevačkog kora potiču iz 1838. godine, kada je crkva sv. Vida dobila nove orgulje, koje je izradio Peter Rumpel (1778. – 1861.) iz Kamnika. Većinu starih orgulja izgradila je 1912. godine orguljarska tvrtka Gebrüder Mayer, čineći ih najvećim instrumentom takve vrste u današnjoj Slove-

niji. Kasnije su Franc Jenko (1894. – 1968.) 1928. godine i Anton Jenko (1931. – 2009.) 1993. godine nadogradili orgulje.

Često se iz praktičnih i racionalnih razloga staro zamjenjuje novim, međutim moramo biti svjesni svojih korijena. Upravo zbog očuvanja tradicije i nasljeđa naših predaka, donesena je odluka da se dokumentiraju stare orgulje u Šentvidu. Na temelju te dokumentacije utvrđeno je da je čak nekoliko majstora već izvršilo brojne intervencije i modifikacije tijekom više od stotinu godina. Nadalje, utvrđeno je da su materijali starih orgulja u lošem stanju, što restauraciju instrumenta čini nepraktičnom. Restauracija ne bi riješila nedostatke koji su stvoreni za vrijeme ugradnje instrumenta 1912. godine. Naime, veličina orgulja bila je neprikladna za volumen crkve, pedalne svirale u velikoj oktavi bile su

Stare orgulje u župnoj crkvi sv. Vida. Foto: Gašper Stopar

pogrešno menzurirane i time nesrazmjerne s manualom, a raspored ili pretrpanost svirala u kućištu također je bila problematična. Drvene dijelove oštetili su nametnici, zračni sustav nije bio pravilno postavljen niti je električna instalacija bila odgovarajuća, a pristup održavanju orgulja bio je otežan. Sve navedeno pridonijelo je odluci da crkva sv. Vida u Šentvidu treba nove orgulje.

Često podcjenjujemo vrijednost vlastite orguljske kulture, koja je bogata i raznolika unatoč malenoj površini naše zemlje. Zbog toga smo odlučili pažljivo i s poštovanjem očuvati zvučnu ideju i izgled starih orgulja, a time i baštinu naših predaka. Taj zadatak povjeren je našoj međunarodno

priznatoj orguljskoj radionici Močnik iz Cerklja na Gorenjskem. Tehnička i zvučna koncepcija instrumenta temelji se na informacijama prikupljenima obilaskom povijesnih orgulja u Sloveniji i Njemačkoj. U velikoj mjeri to je također rezultat projekta *Franc Goršič*, koji djeluje pod okriljem projekta *Organistica*. Na taj smo način ponovno oživjeli ideje o estetici zvuka koja je u 19. stoljeću bila prisutna u našoj zemlji i šire. Zvučna osnova novog instrumenta nadograđuje i stilski proširuje zvučnu koncepciju orgulja, koje je 1912. godine u Šentvidu ugradila orguljarska radionica Gebrüder Mayer. Novi zvučni okvir djelomično crpi inspiraciju iz remek-djela koje je stvorio naš renomirani orguljar Franc

Orgulje Franca Goršiča (op. 56, 1891) u uršulinskoj crkvi, Ljubljana. Foto: Luka Gojkošek

Goršič (1836. – 1898.) 1891. godine u uršulinskoj crkvi u Ljubljani, koje se smatra njegovim najvažnijim djelom i služi kao uzor za stilističku adaptaciju njegove druge faze gradnje orgulja.

Tijekom planiranja orgulja pojavila se jedinstvena prilika koja nam je omogućila da napravimo korak dalje u povezivanju tradicije starih orgulja s izradom novog instrumenta. Naime, orguljarska radionica Močnik ot kupila je svirale starih orgulja iz župe Vipava. Svirale datiraju iz 1892. godine i izradio ih je Franc Goršič (1836. – 1891.). Stare su svirale prvo pohranjene, a zatim restaurirane prije ponovne upotrebe. Kao rezultat toga, orgulje u Šentvidu imaju 14 registara, koji nisu samo zvučna replika, već nose i izvorne zvučne boje Goršičevih orgulja. Od tih 14 registara, de-

set je sastavljeno od visokokvalitetnih metalnih svirala proizvedenih prije 1892. godine u njemačkoj orguljarskoj radionici Gebrüder Link.

Nove orguljske svirale izradene su na temelju dokumentacije povijesnih orgulja. Sedam registara dizajnirano je prema zvučnoj strukturi Goršičevih orgulja iz uršulinske crkve u Ljubljani. I stare i nove svirale izradene su prema Goršičevom modelu, s tzv. utorima za ugađanje (njem. *Expression*) smještenim ispod vrha svirale, što omogućuje bolje balansiranje alikvota. Ne smijemo zaboraviti gotovo netaknuti zvučni tehnički dragulj slovenskoga kasnog romantizma: orgulje u ljubljanskoj katedrali kao najveće i najvažnije djelo Goršičeva učenika Ivana Milavca (1874. – 1915.). S ovih smo orgulja replicirali rijetku

Orgulje Ivana Milavca (op. 26, 1911) u katedrali sv. Nikole, Ljubljana. Foto: p. Branko Petauer

zvučnu boju u našem polju, tzv. *Quintatön*. Zvučna paleta orgulja zaokružena je s pet boja iz poznatih orgulja u Hoffenheimu, što služi kao *hommage* renomiranom njemačkom orguljaru Eberhardu Friedrichu Walckeru (1794. – 1872.).

Romanička osnova crkve sv. Vida nadograđena je u baroku, dugačka je otprilike 40 metara, a široka i visoka gotovo 9 metara. Sa svojom konstrukcijom, skoro pa nikakvom akustikom, niskim stropom te dubokim (iako velikim) pjevačkim korom nažalost nije najpogodnija za izgradnju orgulja, što nam je predstavljalo dodatni izazov. Ususret novim orguljama, župa je 2018. godine povećala i obnovila kor.

Kućšte orgulja, postavljeno u sredini pjevačkoga kora, izrađeno je od drva smreke, dok su nosivi okviri izrađeni od masivnoga jasenovog drva. Svirale glavnog manuala nalaze se u prednjem dijelu kućšta. U perspektivi vidimo svirale registara Principal

8' te Octava 4'. Drugi i treći manual nalaze se u stražnjem dijelu kućšta, u žaluzijama. Zbog lakšeg održavanja i dostupnosti, između svirala ostavljen je hodnik. Također, cijelo kućšte je odgovarajuće osvijetljeno i elektrificirano. Iza prolaza za pjevače, koji omogućava kružno kretanje po pjevačkom koru i time doprinosi boljoj protočnosti, uz stražnji zid postavljene su pedalne svirale, od kojih najveće stoje na tlu.

Orguljar se, na zahtjev župe, pri izradi vanjskog izgleda kućšta oslanjao na dizajn kućšta starih šentviških orgulja. Također, župa je sačuvala kućšte pozitiva na korskoj ogradi i ukrase kućšta kao ukras. Postojeće rezbarije i punjenja su restaurirana te dopunjena u restauratorskoj radionici Legan iz Žužemberka. Tako se i izgled orgulja oslanja na arhitektonsku tradiciju u šentviškoj župi.

Veći dio zračnog sustava smješten je u namjenskom prostoru u potkrovn-

lju crkve iznad orgulja, te je kao takav nevidljiv promatraču. Prostor je odgovarajuće izoliran i elektriziran, a njegova veličina olakšava pristup za održavanje.

Dvostruki mijeh (njem. *Doppelfaltenbalg*) napaja obnovljeni električni ventilator švicarske marke Meidinger iz 1928. godine. Posebnost je uzimanje zraka uz pomoć triju klinastih mijehova (njem. *Keilbalg*) na motorni pogon, po uzoru na Goršičev sustav u uršulinskoj crkvi u Ljubljani.

Orguljaš može ručno prebacivati između dva načina punjenja zraka. Može se odlučiti za prirodni zrak iz klinastih mijehova, koji sadrži manje šumova i zato je zvuk orgulja mirniji; ili za zrak iz električnog ventilatora, koji sadrži više šumova i posljedično ima intenzivniji i moćniji zvuk te uz to omogućuje još veću zalihu zraka. Cijeli zračni sustav dizajniran je da omogući izvođaču tzv. "sviranje s vjetrom".

Sviraonik je slobodno postavljen ispred orgulja, tako da orguljaš bude okrenut prema prospektu. Odlučili smo se za takvu poziciju svirača kako bi se postigla bolja komunikacija s pjevačkim zborom i bolji pregled nad događanjima na koru. Iznad klavijature trećeg manuala ugrađen je zaslon za praćenje bogoslužja, na koji su spojene dvije kamere s pogledom na glavni ulaz i oltar. Stalak za note i pedalna klavijatura su osvijetljeni. Orguljska klupa izrađena je od masivnoga hrastovog drva te ima ugrađen mehanizam za podešavanje visine.

Vanjski izgled sviraonika djelomično je inspiriran instrumentima druge polovice 19. stoljeća. Opseg glav-

ne klavijature je od C do g³. Obloga cjelotonskih tipki je od kosti, dok su polutonske tipke od kvalitetnoga ebanovog drveta. Opseg pedalne klavijature je od C do f¹, a izrađena je od hrastovog drveta. Polutonske tipke imaju oblogu od tvrdoga tamnog drveta, poznatoga kao grenadil.

Manubriji su raspoređeni s obje strane manualnih klavijatura, tako da su s desne strane manubriji prvog i trećeg manuala, a s lijeve manubriji pedala i drugog manuala. Ručke su od tvrdog drva, a iznad njih su porculanske pločice s imenima registara. Za bolju preglednost, svaki manual ima svoju boju. Prvi manual je bijele boje, drugi narančaste, treći žute, a pedal je plave boje.

Raspored registara je osmišljen tako da orguljaš bez većeg napora registrira sam. Ipak, ugrađen je i memorijski sustav kombinacija *Alterus*, koji omogućava pohranu različitih registracijskih kombinacija. Osmišljen je i izrađen u Sloveniji. Ispod klavijature prvog manuala te iznad klavijature pedala nalaze se ručne i nožne tipke, odnosno pedale za upravljanje. Svi potrebni podatci jasno su prikazani na grafičkom OLED-zaslonu. Ima šest unaprijed postavljenih dinamičkih kombinacija.

Sviračka traktura je mehanička, vodljiva, osjetljiva i precizna. Potezne letvice, odnosno abstrakti, su od gustoga smrekovog drva. Abstrakti su vođeni vodicama koje sprečavaju njihanje tijekom sviranja. Svi dijelovi trakture su od drva, osim aluminijских osi na razdjelnim pločama (njem. *Wellenbrett*). U orguljama ima čak 19 razdjelnih ploča. Registarska traktura je električna.

Sviraonik orgulja radionice Močnik (op. 41, 2023). Foto: Gašper Stopar

Zvučnu koncepciju orgulja u Šentvidu podržava zračnica sa čunjastim ventilima, koja je imala značajan utjecaj na razvoj njemačkog, a posljedično i slovenskog orguljarstva u razdoblju romantike. Prvu takvu zračnicu razvio je Johann Sigmund Haußdörfer (1714. – 1767.) oko 1750. godine u južnoj Njemačkoj. Godine 1840. Eberhard Friedrich Walcker ju je poboljšao i unaprijedio u Ludwigsburgu. Prva osoba koja je u Sloveniji pisala o zračnicama sa čunjastim ventilima bio je Ignacij Zupan mlađi (1853. – 1915.) u članku *Sostava orgelj*, objavljenom 1882. godine u časopisu *Cerkveni glasbenik*.

Prilikom dizajniranja zračnica za nove orgulje u Šentvidu cilj nam je bio osloniti se na tradiciju, kao i na isku-

Sviraonik orgulja radionice Močnik (op. 41, 2023). Foto: Gašper Stopar

stva i razvoj. Na temelju informacija prikupljenih tijekom stručnih izleta do povijesnih orgulja u Sloveniji i Njemačkoj razvili smo novu vrstu zračnice sa čunjastim ventilima.

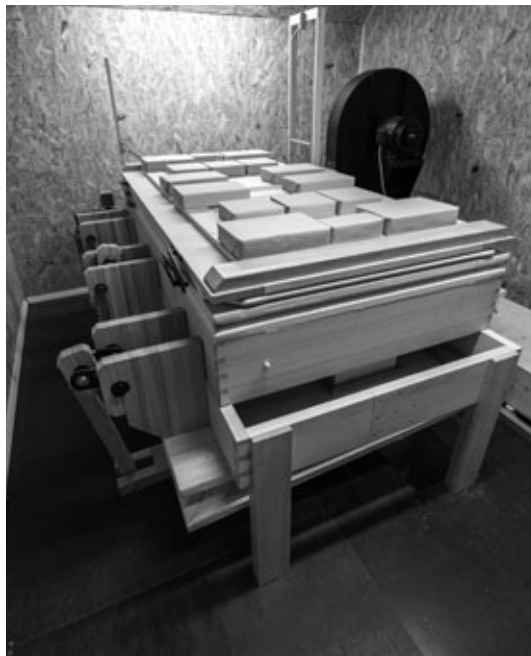
Zidovi registarskih komora napravljeni su od masivnog drva. Ventili, od-

nosno čunjasti ventili izrađeni su od odabranog tvrdog drva, a na površinama za brtvljenje je zalijepljena ovčja koža. Žice za podizanje s navojem napravljene su od mjedi. Čavlići kod vodiča čunjastih ventila izrađeni su od nehrđajućeg materijala, dok su daske za svirale (njem. *Pfeifenraster*) napravljene od drva smreke. Otvori u kojima stoje svirale su paljeni.

U Šentvidu se zračnice sastoje od nekoliko registarskih komora. Svirale istog registra ili zvučne boje dijele registarsku komoru. Na dnu registarske komore nalaze se čunjasti ventili.

Kada na sviraoniku povučemo manubrij, on pomoću električne registarske trakture i elektromagneta otvara registarski ventil i tako komoru puni zrakom. Svaka svirala ili ton ima svoj čunjasti ventil, koji postupno otvaramo i zatvaramo pritiskom tipke na klavijaturi, a tako je moguće kontrolirati izgovor i dinamiku svakog tona. Prednost zračnice sa čunjastim ventilima je prvenstveno stabilniji protok zraka pojedinog registra i mogućnost sviranja s dinamikom, čije prve opise možemo pronaći krajem 18. stoljeća u orguljskoj školi Justina Heinricha Knechta (1752. – 1817.).

Krajem 17. stoljeća orguljama se, uz principal, flaute i jezičnjake, dodaju i uskomezurirani gudački registri. Taj je razvoj posebno obilježila kulturna scena južne Njemačke, posebice na područjima Habsburške Monarhije i obližnjih regija. Kao rezultat toga, orgulje su nudile mnogo više mogućnosti za stapanje boja i intoniranje. Neki registri su izraženiji i glasniji, dok su drugi suptilniji i tiši. Flaute izgovaraju brže, dok gudački registri izgovaraju i rezoniraju sporije. Kombinacija boja u 8-stopnim registrima rezultirala je

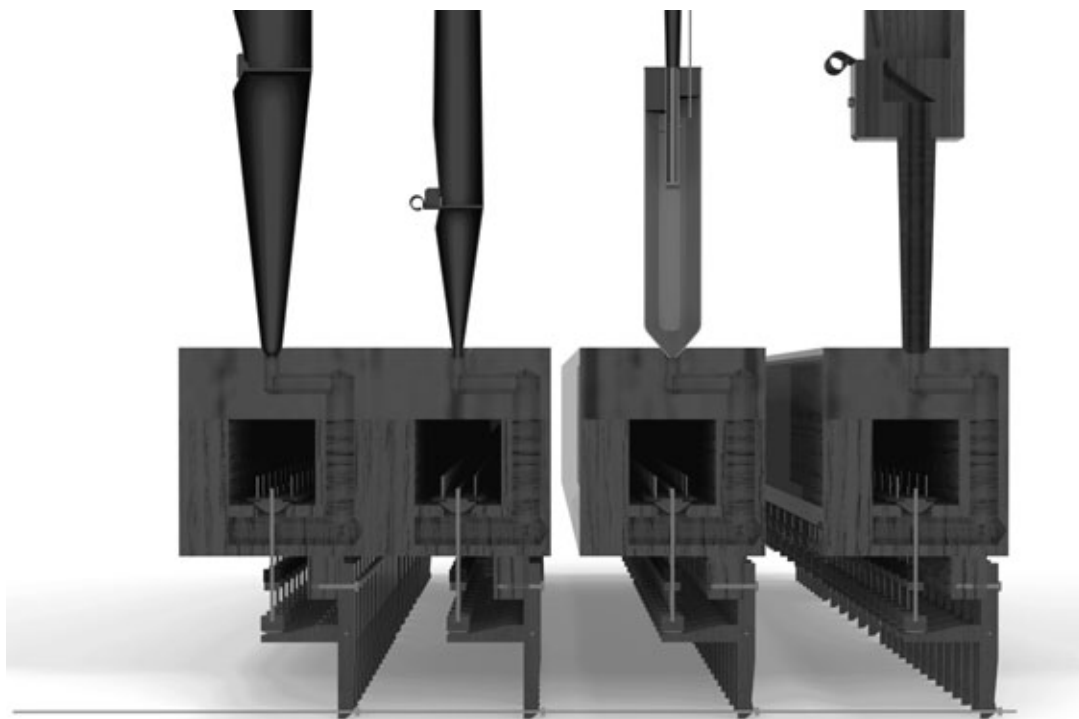

Zračni sustav orgulja radionice Močnik (op. 41, 2023). Foto: Gašper Stopar

raznolikošću koje uglavnom nije bilo u drugim orguljskim kulturama tog vremena. Osim kolorističkog efekta svakog pojedinog zvuka, u sviranju je bio i dinamički proces, u baroknom orkestru poznat kao *mezza di voce*. Budući da su se osnovni 8-stopni registri tako jasno razlikovali, tijekom razdoblja baroka u južnoj i središnjoj Njemačkoj nazivani su *Unterscheidliche*. To su: *Gedackt*, *Quintatön*, *Principal*, *Viola di Gamba*, *Gemshorn* i *Flauto*.

Tako se rodila ideja o brojnim 8' registrima različitih oblika, koji su kasnije imali veliko značenje u razdoblju romantizma. U tom se smjeru razvijala i tonska estetika srednjoeuropskih orgulja. Poznatiji graditelji orgulja povezani s porijeklom ove zvučne estetike su Johann Friedrich Wender (1655. – 1729.), Tobias Heinrich Gottfried Trost (1673. – 1759.) i Zacharias Hilderbrandt (1688. – 1757.).

Time se razvijala i umjetnost registracije te oblikovanje zvučne slike.

Model zračnica sa čunjastim ventilima orgulja radionice Močnik (op. 41, 2023). Autor: Aleš Razpotnik

Carl Philipp Emanuel Bach (1714. – 1788.) piše o svom ocu: “Orguljaši su se često bojali kada je htio svirati na njihovim orguljama i registrirao na svoj način, jer su mislili da to ne može zvučati tako dobro kako je namjeravao, da bi na kraju bili zapanjeni rezultatom kojeg su čuli.”

U osvrtu na njemačku orguljašku romantiku potrebno je uzeti u obzir Abbea Voglera (1749. – 1814.), vrlo kontroverznu ličnost tog vremena, kao i orguljaškog virtuozu i jednog od značajnih glazbenih teoretičara. Njegovim je idejama započelo razdoblje simfoničke estetike zvuka simfonijskog orkestra. Imao je utjecaj na poznatoga njemačkoga graditelja orgulja Eberharda Friedricha Walckera, nasljednika i utemeljitelja njemačke orguljaške tradicije. Gotovo svi značajni njemački graditelji orgulja toga vremena školovali su se u Walckerovoj orguljaškoj

radionici; uključujući Johanna Nepomuka Kuhna (1827. – 1888.), Johanna (1821. – 1871.) i Paula (1821. – 1891) Linka, Wilhelma Sauera (1831. – 1916.), Georga Friedricha Steinmeyera (1819. – 1901.) i Carla Gottloba Weiglea (1810. – 1882.). Kulturna ostavština orguljaške radionice Walcker je izravno i značajno utjecala i na slovenski orguljaški krajolik.

Zvuk orgulja u Šentvidu pri Stični temelji se na četiri stupa:

1. STUP: GLAVNI MANUAL

Glavni manual sadrži glasniju paletu zvukova. Zasniva se na pet 8-stopnih registara, kako je bilo još od baroknog razdoblja. U Šentvidu, to su *Principal*, *Gamba*, *Gemshorn*, *Hohlflöte* i *Quintatön*. Svaki od tih registara ima svoju specifičnu boju (dinamika, alikvote, izgovor), dok se također skladno miješaju s drugim bojama.

Gamba, sa svojim sporim izgovorom u kombinaciji sa zračnicom sa čunja-stim ventilima omogućuje sviranje s dinamikom.

Most između tiših boja i dominantnog *Principala* predstavlja *Gemshorn*; u kombinaciji s *Gambom* zvuči poput tzv. *Echogeigenprincipala*, a u kombinaciji s *Hohlflöte* zvuči kao tzv. *Echoflötenprincipal*. Tako ih glavni *Principal* ne nadglasava, već podržava.

Značajna zvučna estetika orgulja iz razdoblja romantizma predstavljena je bojom klarineta, koja se postiže kombinacijom gudačkih i flautnih registara. Na glavnom manualu to je omogućeno kombinacijom registara *Gamba* i *Hohlflöte*. Još specifičniji zvuk klarineta može se čuti kada se koristi *Quintatön* u kombinaciji s ostalim pojedinačnim bojama.

Temeljnu potporu glavnom manualu daje *Bordun* 16', koji je podijeljen na bas i diskant kako bi se omogućila selektivnija upotreba. Za upotrebu dubljih zvučnih boja bez težine *Borduna*, možemo dodati duboku kvintu (5 1/3').

U alikvotnom smjeru se glavni manual usmjerava na dvije zvučne krune; flautnu zaokružuje *Flûte a Pavillon*, a principalnu 4 do 5 redova *tMixture* koja u sebi sadrži tercju.

2. STUP: DRUGI MANUAL

Drugi manual nudi intimniju paletu zvukova. Dodatne dinamičke mogućnosti omogućuju žaluzije, koje ne predstavljaju arhitektonski aspekt dizajna zvuka kao što je to slučaj u orguljama francuskog romantizma. Iako je Abbé Vogler (1749. – 1814.) uložio velike napore u promicanje žaluzija u Njemačkoj, oni su proizvedeni tek mnogo kasnije. Prve orgulje

sa žaluzijama u Sloveniji izradila je orguljarska radionica braće Zupan 1897. godine za franjevačku crkvu u Kostanjevici kod Gorice.

Osnovnu paletu zvučnih boja predstavlja široki raspon gudačkih registara. Rijetkost na našem prostoru je Salicional 16', s njegovim dubokim i bogatim alikvotama. Suboktavna spojka registara II. na I. manual omogućuje i njegovu upotrebu u 32' lagi.

Gudački 8-stopnih registri impresioniraju svojim individualnim karakterom i dinamikom. Svaki ima svoju posebnu kvalitetu, od najmekše *Aeoline*, preko *Salicionala* pa do *Geigen Principala*. Prethodno spomenuta boja klarineta postiže se kombinacijom gudača s *Lieblisch Gedacktom*. Gudačku piramidu zaokružuje alikvotno bogata *Fugara*. Jedinstveni eterični učinak može se stvoriti miješanjem valovite *Unda maris* s drugim zvučnim bojama.

Za razliku od glavnog manuala, koji za nadogradnju flautnog zvuka nudi samo tihiu *Flauto traverso*, drugi manual nudi izbor između intimnijeg *Flauto amabilea* i dominantnijeg *Spitzflötea*. Labijalne svirale završavaju *Doublettom*.

Prepoznatljivu zvučnu specifičnost daje jezičnjak Oboë, replika istoimenog registra uršulinskih orgulja u Ljubljani. Svojom melodioznošću i mekoćom omogućuje lirsko miješanje boja za svaku primjenu, od najosnovnije upotrebe s *Lieblisch Gedacktom* ili 4' flautom, do upotrebe sa 16' na prvom manualu.

3. STUP: PEDAL

Temelj zvučnosti su pedalni registri, konstruirani prema Goršičevom uzoru. Među 16' registrima, zvuk

nose zaobljeni *Subbass* i masivni *Principalbass*. Potonji se može dodatno nadograditi *Octavbassom*, dok *Cello 8'* obogaćuje zvuk bogatim alikvotama, osiguravajući besprijekornu vezu među zvukovima pedalnih i manualnih registara.

Pedalne boje zaokružuje registar *Bombarde 16'*, koji sadrži polurezonatore i slobodnotitrajuće jezičnjake, koje je izradila tvrtka Chwatal & Sohn u Merseburgu prije 1892. godine.

Za postizanje tiših boja u pedalu dostupne su transmisije za *Bordun* s glavnog manuala i *Salicional* s drugog manuala. Zanimljive i solističke boje moguće su i kroz kombinacije s manualnim registrima.

4. STUP: TRANSMISIJSKI TREĆI MANUAL

Ako se prva tri stupa zvuka oslanjaju na povijest, treći transmisijski manual predstavlja suvremenu nadogradnju zvučne koncepcije. Naime, on nema samostalnih registara, već “posuđuje” neke intimnije registre drugog manuala. Na prvi pogled, četvrti stup je samo zamjena za tzv. *Echomanual*, no on je itekako integriran u zvučnu koncepciju.

Pri upotrebi dominantnoga glavnog manuala i pedala brzo se javi želja za suptilnijim zvučnim bojama, koje možemo dobiti s trećeg manuala korištenjem spojki. Također, ovaj nam manual, u spoju na prvi, omogućuje zamjenu funkcije glavnog i drugog manuala.

Ova četiri stupa čine zatvorenu homogenu zvučnu cjelinu orgulja. Budući da su uzori za to većinom iz razdoblja romantizma, pri intonaciji zvuka posvetili smo posebnu pozornost glatkim prijelazima preko dina-

mičkog spektra. Tako možemo zvučnim bojama na mnoge načine izvoditi registracijski *crescendo* ili *decrescendo*. Osim ručnih dinamičkih kombinacija, za to su dostupne i nožne pedale. Generalni tremulant ipak se stilski razlikuje, budući da ga načelno ne nalazimo u orguljama iz razdoblja romantizma, no nudi dodatne zanimljive zvučne mogućnosti.

Poštovanje i očuvanje naše glazbene baštine, što (osim samih instrumenata) uključuje i obrazovanje, zahtijeva suradnju mnogih pojedinaca i skupina, a pri donošenju odluka potrebno je uzeti u obzir raznolikost stručnih mišljenja. Povijesni instrumenti nisu samo materijalna baština, već predstavljaju i kulturu ili estetiku zvuka, koja se mora neprestano njegovati.

Danas je zanimljivo upitati se kakva je budućnost slovenskih liturgijskih instrumenata. Često govorimo o tipičnoj slovenskoj intonaciji, no razumijemo li uopće što to zapravo znači? Kakav bi trebao biti “slovenski” zvuk i kakvo je slovensko poimanje zvuka orgulja u razdoblju romantizma? Možemo li te ideje uopće nazvati slovenskim, ili su to jednostavno ideje pojedinaca koji su se etablirali u Sloveniji u sklopu razumijevanja tadašnjih zbivanja u Europi?

Danas, kada se snažno isprepliću različite kulture i tradicije, čini se da se slovenski orguljski identitet oblikuje kroz stilističke prilagodbe, odnosno ideje stranih utjecaja. Međutim, često se pitamo gdje stoji naša kultura i koje vrijednosti donosimo sa sobom, osobito kada govorimo o novim generacijama studenata koji se vraćaju iz inozemstva. Jesmo li dovoljno svjesni izazova koje donosi globalizacija

Orgulje radionice Močnik (op. 41, 2023). Foto: Gašper Stopar

i kako ti izazovi utječu na naše percipiranje vlastitog identiteta? Stoga postavljamo pitanje: možemo li na tim temeljima graditi budućnost naše kulture?

U Šentvidu pri Stični nalaze se orgulje koje odražavaju estetiku zvuka u Sloveniji s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Instrument uključuje sva značajna dostignuća iz tog vremena, kao i ona današnja. Odlikuje modernim dizajnom prikladnim za naše krajeve te starim i novim akustičko-tehničkim elementima.

Postavljanje novih orgulja bio je složen, tehnički i profesionalno zahtjevan projekt na kojem je radio velik broj ljudi. Posebnu zahvalu upućujemo našem domaćem svećeniku Izidoru Grošelju i župnom pastoralnom vijeću. Također, zahvala ide domaćim

zborovodama i orguljašima: Robertu Markoviču, Simoni Zvonar, Tanji Tomažič Kastelic, Neži Zvonar i Vidu Verbiču. Hvala pjevačima na podršci, organizaciji, strpljenju i trudu, kao i orguljarskoj tvrtki Močnik na ukazanom povjerenju i obavljenom poslu. Zahvala ide i prof. dr. h. c. Christophu Bossertu iz Würzburga, prof. Martinu Sturmju iz Weimara i Alešu Razpotniku na njihovim savjetima, raspravama, konstruktivnoj kritici te njihovoj osobnoj predanosti projektu. Hvala i Slovenskom orguljaškom društvu na službenoj potpori projektu i svima koji su na bilo koji način pridonijeli projektu novih orgulja u Šentvidu. Povezanost i poštovanje temelj su uspješnih projekata i vizija, jer svoj put u budućnost nalazimo gledajući u prošlost.

DISPOZICIJA NOVIH ORGULJA U ŠENTVIDU PRI STIČNI, SLOVENIJA

Orguljarstvo Močnik, 2023, op. 41

Dispozicija: Luka Posavec, Aleš Razpotnik i prof. dr. c. h. Christoph Bossert

I. manual, C- g³

01.	Bordun B & D	16'
02.	Principal	8'
03.	Gamba	8'
04.	Gemshorn	8'
05.	Hohlflöte	8'
06.	Quintatön	8'
07.	Quint	5 1/3'
08.	Octava	4'
09.	Flauto traverso	4'
10.	Flûte à pavillon	2'
11.	Mixtur IV-V	2 2/3'
12.	Trompete	8'

Uzor/ Svirale iz Vipave

F. Goršič, Op.56, 1891
F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
F. Goršič, Op.56, 1891
Ivan Milavec, Op. 26, 1911
E. F. Walcker, Hoffenheim, Op.62, 1846
F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
E. F. Walcker, Hoffenheim, Op.62, 1846
F. Goršič, Op.56, 1891
Vipava, Op. 57, 1892
Trompete iz starih orgulja

II. manual, C- g³, žaluzije

13.	Salicional	16'
14.	Geigen Principal	8'
15.	Salicional	8'
16.	Aeoline	8'
17.	Lieblich Gedackt	8'
18.	Undamaris	8'
19.	Spitzflöte	4'
20.	Flauto amabile	4'
21.	Fugara	4'
22.	Doublette II	2 2/3' & 2'
23.	Oboë	8'

E. F. Walcker, Hoffenheim, Op.62, 1846
F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
E. F. Walcker, Hoffenheim, Op.62, 1846
E. F. Walcker, Hoffenheim, Op.62, 1846
F. Goršič, Op.56, 1891
F. Goršič, Op.56, 1891
F. Goršič, Op.56, 1891

III. manual, C- g³, transmisija iz II. manuala

24.	Salicional	8'
25.	Aeoline	8'
26.	Lieblich Gedackt	8'
27.	Undamaris	8'
28.	Flauto amabile	4'
29.	Fugara	4'
30.	Oboë	8'

Pedal, C-f^a

31.	Principalbass	16'	F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
32.	Subbass	16'	F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
33.	Bordunbass	16'	Transmisija iz 01
34.	Salicetbass	16'	Transmisija iz 13
35.	Octavbass	8'	F. Goršič, Op.56, 1891
36.	Cello	8'	F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892
37.	Bombarde	16'	F. Goršič, Vipava, Op.57, 1892

Tonska traktura: mehanička konusna

Registarska traktura: električna

Spojke

II/I

IISub./I

III/I

I/ Ped.

II/ Ped.

III/ Ped.

Fiksne kombinacije

PP. (Pianissimo)

P. (Piano)

MF. (Mezzo forte)

F. (Forte)

FF. (Fortissimo)

T. (Tutti)

Zračni sustav

Dvostruki mijeh (njem. *Doppelfaltenbalg*) - 85 mm VS

Bez balansnih mijehova

Električni ventilator (*Meidinger*, 1928)

Mogućnost izbora između zraka iz električnog ventilatora ili prirodnog zraka uz pomoć klinastih mijehova na motorni pogon.

Ugodba

$a_1 = 440,0$ Hz pri 18°C, stalna temperatura (*gleichschwebende Temperatur*)

Dodatno

Generalni tremulant

Crescendo s opcijom programiranja

Elektronički setzer